

Notitie ter informatie voor commissie / raad

Onderwerp:	Stand van zaken klimaatadaptatie		
Portefeuillehouder:	wethouder Marius Tielemans	Openbaar:	Ja

Heesch, 3 mei 2023

Kennisnemen van:

- Notitie ter informatie stand van zaken klimaatadaptatie

Inleiding

Ons klimaat is zichtbaar aan het veranderen. Deze veranderingen hebben grote gevolgen in Nederland en dus ook in Bernheze. Regenbuien worden heviger. Desondanks daalt het grondwaterpeil. Hierdoor kunnen planten en bomen niet meer goed groeien. Daarnaast stijgen de temperaturen waardoor het in de zomer onaangenaam heet kan worden op bepaalde plekken. Dit alles kan negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid van inwoners.

Daarom hebben we in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2020-2023, dat door u raad op 20-05-2020 is vastgesteld, opgenomen dat we maatregelen nemen om onze leefomgeving aan te passen aan het veranderend klimaat. De oorsprong hiervan ligt in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) dat sinds 2017 van kracht is. Daarin is afgesproken dat klimaatadaptatie vanaf 2021 in het beleid van gemeenten is verankerd en dat Nederland in 2050 klimaatrobust is ingericht. Daarnaast is in het Bestuursprogramma 2022-2026 'Samen bouwen aan een veerkrachtig Bernheze' de volgende ambitie opgenomen: we zetten in op het groen en klimaatbestendig inrichten van onze kernen en zorgen voor een goede afstemming met inwoners en ondernemers. Het afgelopen jaar hebben we hier invulling aan gegeven met verschillende projecten.

In 2022 heeft de Gemeente Bernheze voor deze projecten een subsidie van €333.334 ontvangen. Dit bedrag is verdeeld over 6 projecten. Deze gelden waren beschikbaar vanuit de impulsregeling klimaatadaptatie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De budgetten hebben we aangevraagd met de regionale watersamenwerking As50+. Eind 2022 is er een 2e aanvraag ingediend voor een bedrag van €31.213. Deze aanvraag moet nog beoordeeld worden.

Met deze NTI informeren we u over de voortgang van de 6 projecten en lichten we de stand van zaken toe.

Samenvatting/toelichting**Project vergroenen omgeving gemeentehuis***Beschrijving project*

De omgeving van het gemeentehuis in Heesch is erg versteend. De [klimaatmonitor](#) toont dat op deze locatie sprake is van hittestress. Op een warme dag kan de gevoelstemperatuur oplopen tot boven de 50 graden. Daarnaast is er door de verstening bij hevige regenval ook kans op wateroverlast op wegen en in panden. Het is daarom belangrijk om maatregelen te nemen op deze locatie. Met dit project wordt er minimaal 2500m² aan stenen verwijderd. Hiervoor in de plaats komt groen of halfverharding. Daarnaast wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn voor

een groen dak en groene gevels. Het aanbrengen van groen zorgt voor meer waterbergend vermogen waarmee wateroverlast en droogte tegen wordt gegaan. In feite wordt er met elke m² verwijderde verharding schoon water afgekoppeld van de riolering. Dit komt niet meer op de rioolwaterzuivering terecht maar infiltreert in de bodem.

Naast het tegengaan van deze problemen krijgt de omgeving van het gemeentehuis een kwaliteitsimpuls. Door het groen neemt hittestress af en de biodiversiteit toe. Daarnaast heeft groen een positief effect op de gezondheid en het algehele welbevinden van medewerkers en bezoekers. Het draagt bij aan concentratievermogen, stressreductie en een hogere arbeidsproductiviteit. Het gemeentehuis en zijn omgeving wordt geassocieerd met de gemeente en is een van de plekken waar we onze inwoners ontmoeten. In de Gemeente Bernheze vragen we bij nieuwbouw en verbouw veel van onze inwoners en bedrijven op het gebied van klimaatadaptatie, het is daarom tijd om ook zelf het goede voorbeeld te geven. Voor dit project is een subsidiebudget van €105.000 beschikbaar.

Stand van zaken

De projectgroep heeft geïnventariseerd welke plekken vergroend kunnen worden. Daarnaast is in kaart gebracht welke functies er in de omgeving van het gemeentehuis belangrijk zijn. Binnen de organisatie zijn verschillende belangen geïnventariseerd zoals verkeer, groen, evenementen, onderhoud en gebruik door verschillende doelgroepen. Met deze input is een programma van eisen opgesteld. Recent is er een bureau ingeschakeld dat op basis van dit programma van eisen een eerste schets heeft gemaakt. De schets geeft een eerste indruk van de ideeën van het projectteam. In de aankomende periode wordt door middel van participatie input gevraagd van direct belanghebbenden. Deze input verwerkt de projectgroep tot een nieuwe schets. In de zomer van 2023 is het definitieve ontwerp gereed. Dit ontwerp geeft inzicht in de kosten. We verwachten dat het subsidie budget onvoldoende is om de plannen volledig uit te voeren. We informeren u daarom in de zomer over het definitieve ontwerp en de geraamde kosten. Op basis daarvan kunt u beslissen of de uitvoering gefaseerd moet worden of dat we middelen willen inzetten om het totale plan uit te kunnen voeren. De projectgroep streeft er naar om dit project in oktober 2023 uit te kunnen voeren.

Project vergroenen winkelcentra

Beschrijving project

In samenwerking met ondernemers en inwoners willen we onze centra klimaatadaptiever inrichten. Bernheze heeft als doelstelling in 2050 klimaatrobust te zijn. Met dit project gaan we wateroverlast, droogte en hittestress in onze centra tegen. De aanleiding voor het project is dat er vanuit ondernemers signalen komen over de hitte in de centra. De centra zijn op deze dagen niet aantrekkelijk om te verblijven voor winkelend publiek. De [klimaatmonitor](#) toont ook dat het op verschillende plekken erg heet wordt. Daarnaast kan er op deze plekken bij hevige regenval wateroverlast ontstaan. Met dit project verwijderen we op deze locaties stenen. In plaats hiervan worden bomen, plantsoenen, hagen en waterbergingen aangelegd. Met het verwijderen van stenen en het aanbrengen van groen zorgen we ervoor dat er meer water kan infiltreren, hiermee wordt zowel droogte als wateroverlast tegengaan. Hierdoor koppelen we schoon regenwater af van de riolering. Daarnaast zorgt het groen voor een betere uitstraling van de centra. De temperaturen worden aangenamer doordat bomen en planten schaduw creëren en waterdamp afgeven. Dit zorgt voor een aantrekkelijk winkelcentrum, wat gunstig is voor ondernemers, inwoners en het klimaat.

In dit project is het doel om samen met ondernemers en inwoners tot een ontwerp te komen. Zij werken, recreëren en winkelen dagelijks in deze gebieden en hebben daarom goed inzicht in de

situatie. Daarom zetten we in op co-creatie en een gezamenlijk gedragen ontwerp. Aan ondernemers is een bijdrage gevraagd, dit mag zowel financieel als in ingezette uren zijn. In totaal is er voor dit project een budget van €83.333 beschikbaar.

Stand van zaken

Via de bedrijfscontactfunctionaris is het projectidee gecommuniceerd aan de ondernemersverenigingen van de 5 kernen. Zij zijn uitgenodigd voor deelname aan dit project. Vervolgens zijn er 2 informatieavonden georganiseerd om onze ideeën uit te leggen. Hier waren ondernemers uit Nistelrode, Heeswijk-Dinther en Heesch aanwezig. Er is daarom besloten het project met deze 3 kernen op te pakken. Naast ondernemers zijn gedurende het proces andere partijen aangesloten. In Heeswijk-Dinther is het IVN en actief burgerschap betrokken en in Nistelrode de dorpsraad.

Het is een co-creatief project. We hebben ondernemers gevraagd zelf een schets te maken voor een groenere inrichting van het centrum. Deze hebben zij aan de gemeente en elkaar gepresenteerd op een informatieavond. In november hebben we met de ondernemers rondgelopen om hun schetsplannen concreter te maken. Vervolgens zijn er per kern lokale schetsontwerpers aangesteld die de plannen verder hebben uitgewerkt. De schetsen geven een eerste indruk van de ideeën van de projectteams van inwoners, bedrijven en ambtenaren. In de aankomende periode wordt door middel van participatie input gevraagd van direct belanghebbenden. Deze input verwerken we tot een nieuwe schets. In de zomer van 2023 is het definitieve ontwerp gereed. Dit ontwerp geeft ook inzicht in de kosten. We verwachten dat het subsidie budget onvoldoende is om de plannen volledig uit te voeren. We informeren u daarom in de zomer over de definitieve ontwerpen en de geraamde kosten. Op basis daarvan kunt u besluiten of de uitvoering gefaseerd moet worden of we andere middelen willen inzetten om het totale plan uit te kunnen voeren. De planning is het project in oktober dit jaar uit te voeren en 3 van onze centra te vergroenen. In het vervolg willen we dit proces ook doorlopen voor de centra van Loosbroek en Vorstenbosch.

Project afkoppelen gemeentelijk vastgoed

Beschrijving project

De gemeente Bernheze heeft 30 gebouwen waaronder scholen, sporthallen en buurthuizen in eigen beheer. Bij een aantal van deze gebouwen wordt het regenwater dat valt verwerkt via het gemengd riool. Het doel van dit project is om deze gebouwen af te koppelen zodat het regenwater lokaal kan infiltreren. Het water krijgt tijd om te infiltreren op de plek waar het valt. Uit de eerste inventarisatie zijn er 9 locaties kansrijk. Gezamenlijk resulteert dat in totaal 20.678 m² aan verhard oppervlak dat lokaal in de openbare ruimte wordt geïnfilteerd. Met dit project gaan we het droogteprobleem en wateroverlast tegen. Gemeente Bernheze wil met de maatregel tevens het goede voorbeeld geven aan inwoners. Voor dit project is €50.000 beschikbaar.

Stand van zaken

Er is een inventarisatie gemaakt van het gemeentelijk vastgoed. Met deze inventarisatie is in kaart gebracht hoe deze gebouwen regenwater verwerken. Vervolgens is per locatie gekeken naar de mogelijkheden die er zijn om dit aan te passen, zoals het afkoppelen van de gebouwen en het aanleggen van infiltratievoorzieningen en groen. Op basis hiervan is met gebruik van de klimaatatlas per gebouw een prioritering aangebracht. In april 2023 wordt een bureau ingeschakeld die de technische uitwerking verder vorm geeft. De uitvoering van deze werkzaamheden worden daarna door een aannemer uitgevoerd. De verwachting is dat in november 2023 de eerste 9 gebouwen zijn afgekoppeld.

Aanpassen wadi's

Beschrijving project

In de gemeente Bernheze worden wadi's aangelegd om het water lokaal vast te houden en te bergen. Het goed functioneren van de bestaande wadi's is belangrijk om wateroverlast te voorkomen. Met dit project worden in bestaande wadi's de beplanting en/of grassen vervangen voor andere soorten. Deze soorten zorgen ervoor dat de bodem niet dichtslibt maar poreus blijft waardoor de wadi een groter waterbergend vermogen krijgt. Door klimaatbestendige heesters/bomen toe te passen wordt de infiltratiemogelijkheid aanzienlijk vergroot. Hierdoor wordt er minder water afgevoerd en krijgt het water meer tijd om te infiltreren waarmee droogte en wateroverlast wordt tegengegaan. Daarnaast zorgt deze maatregel ook voor een betere biodiversiteit. Voor dit project is €15.00 beschikbaar.

Stand van zaken

Samen met de groenbeheerder wordt in kaart gebracht welke wadi's het meest aan vervanging toe zijn. Op basis hiervan wordt door de groenbeheerder de renovatie uitgevoerd. We verwachten dit in Q4 2023 uit te voeren.

Aanpakken risicolocaties wateroverlast

Beschrijving project

In Bernheze zijn er verschillende risicolocaties voor schade door wateroverlast. De [klimaatmonitor](#) is een tool die toont welke straten en panden schade oplopen bij hevige regenval. Op basis van hoogte data brengt deze tool in kaart welke locaties bij een hevige bui risico lopen op schade. Met dit project worden per kern de 2 locaties met het hoogste risico aangepakt. De doelstelling is dat met de aanpassingen bui niet meer tot overlast leidt. Voor dit project is een budget van €50.000 beschikbaar.

Stand van zaken

Op basis van de [klimaatmonitor](#) is per kern (Nistelrode, Heesch, Loosbroek, Vorstenbosch en Heeswijk Dinther) een klimaatinventarisatie gemaakt. Hierbij is gekeken naar de begaanbaarheid van wegen en de kwetsbaarheid van panden voor wateroverlast. Vervolgens is in de buitenruimte geïnventariseerd, hoe deze problemen opgelost kunnen worden. Op deze locaties worden met simpele aanpassingen aan de buitenruimte de problemen opgelost.

Maatregelen die worden genomen zijn het verlagen van trottoirbanden en het verlaagd aanleggen van bermen. Water blijft hierdoor niet op straat staan maar kan in de berm stromen. Hiermee creëren we extra ruimte voor regenwater. Daarnaast zorgt het ervoor dat water niet meer wordt afgevoerd door het riool maar op de locatie infiltreert. De werkzaamheden worden naar verwachting begin 2024 uitgevoerd

Project Standvoetbeker

Beschrijving project

De standvoetbeker is een straat in Heesch waar onderhoud gepleegd moet worden. De straat is beschadigd door wortelopdruk. Het oorspronkelijke plan was om deze plek opnieuw versteend aan te leggen en de parkeervakken te behouden. Echter is door de impulsregeling budget vrijgekomen om deze plek anders en groener in te richten. Er worden niet overal stenen teruggelegd. In plaats daarvan wordt in overleg met omwonenden gekeken naar een aanpassing waarbij verlaagd groen wordt aangelegd. Het regenwater kan hierdoor vanaf de weg in het groen kan stromen en wordt niet meer afgevoerd naar het riool. Met de maatregel wordt ca. 250m2 bestrating verwijderd. Een bijkomend voordeel is dat er minder wortelopdruk is

doordat de bestaande bomen meer toegang tot water hebben en in het groen staan. Daarnaast zorgt de vergroening voor een verlaging van temperatuur en een toename aan biodiversiteit. Voor dit project is €30.000 beschikbaar.

Stand van zaken

Vanwege een gebrek aan capaciteit is er nog niet begonnen met een nieuw ontwerp voor deze locatie. De verwachting is dat dit eind 2023 wordt opgepakt.

Vervolg

De projecten worden voortgezet zoals beschreven in de bovenstaande plannen.